

بررسی طرح آزمایشی جمع‌آوری زباله در محدوده ناحیه ۴ شکست خورده

بدون مطالعه کافی

که با توجه به حجم سطل‌ها، در کمترین زمان ممکن، گاری پرولبریز می‌شود و تا زمانی که نوبت جمع‌آوری برسد، مردم باید بوی گند و کثیفی ناشی از این همه زباله را تحمل کنند؛ در حالی که برخی از کوچه‌ها و معابر محدوده ناحیه ۴ بیش از ۱۵ خانه دارند. نکته دیگر اینجاست که برخی از شهروندان با پرسیدن گاری، باز زباله‌هایشان را اطراف آن می‌ریزند که همین کار منظره زشتی را در ورودی هر کوچه به وجود می‌آورد. هر چقدر هم که مردم فحش و لعنت و خواهش و تمنا روی دیوار و سطل‌های زباله می‌نویسند، فایده‌ای ندارد. ضمن اینکه در مهرگان و قرقی، برخلاف دیگر جاهای شهر، اغلب سطل‌های گالوانیزه جایگاه ثابتی ندارند و گاهی اوقات درست وسط خیابان یا کوچه به امان خدا رها شده‌اند.

بهشت ضایعاتی‌ها

تقریباً یک دوسالی می‌شود که قرقی و به‌ویژه هر دو فاز شهرک مهرگان، به بهشت ضایعاتی‌ها و زباله‌جمع‌کن‌ها تبدیل شده‌اند که این هم از ثمرات اجرای نصفه‌و نیمه این طرح است. هر ساعت از روز که گذرتان به این دو محله بیفتد، چندین ضایعاتی‌را می‌بینید که تا کمر درون باکس‌ها فرو رفته‌اند و مشغول واریسی زباله‌ها هستند. هر چیزی را که می‌خواهند و به درشان می‌خورند برمی‌دارند و بقیه محتویات کیسه زباله را کنار باکس‌ها می‌کنند. برای همین است که در بیشتر مواقع دوروبر سطل‌های زباله در شهرک مهرگان، پر است از مواد بازیافتی و پارچه و لباس و...

این مسئله نشان می‌دهد که بخش زیادی از زباله‌های مهرگان و قرقی را مواد بازیافتی تشکیل می‌دهد و ضایعاتی‌ها موضوع را خوب فهمیده‌اند. می‌شد با استقرار کانکس‌های بازیافت و سیاست‌های تشویقی برای اهالی این محله‌ها هم از حجم زباله‌ها کم کرد و هم اینکه راه پای ضایعاتی‌ها را به این مناطق برید.

هم‌زمان با افتتاح مسکن مهر مهرگان در سال ۱۳۹۱، روستاهای قرقی، سیاسک که تا قبل از این سال زیر نظر دهیاری‌ها بودند، به عنوان محدوده منفصل شهری به شهرداری منطقه ۳ واگذار شدند. از همان روزهای ابتدایی به دلیل مسافت زیاد این ناحیه از آخرین نقطه محدوده خدماتی شهرداری منطقه، طرح جمع‌آوری زباله به صورت هفتگی که پیش از این چندبار به صورت پیشنهاد مطرح گردیده و هر بار بنابه علتی کنار گذاشته شده بود، در مهرگان و قرقی و سیاسک به صورت آزمایشی اجرا شد تا در صورت مثبت بودن نتیجه، به مرور همه مناطق شهرداری ملزم به اجرای آن شوند. اما پس از مدتی جمع‌آوری زباله از یک روز در هفته به سه روز تغییر پیدا کرد تا شاید بخشی از کاستی‌ها و عیب و ایرادهای کار مثل کثیف شدن معابر و اطراف سطل‌ها، جلوگیری از رشد بیماری‌ها و... برطرف شود. به عبارت دیگر اجرای بدون مطالعه مناسب این طرح، سبب آزار شهروندان این ناحیه منفصل شده است؛ تاجایی که بخش زیادی از مشکلات مردمی که به ما منتقل می‌شود، مربوط به جمع‌آوری زباله‌های همین محدوده است. ناگفته نماند که بخشی از مشکلات به وجود آمده در این چندساله ناشی از بی‌مبالاتی خود شهروندان و رعایت نکردن برخی مسائل اولیه بهداشتی توسط خود آن‌هاست.

سطل‌های زباله به هفته‌نرسیده‌پر می‌شوند

اولین مشکلی که گریبان‌گیر این طرح است، پرسیدن زود به زود گاری‌های گالوانیزه و در نهایت سرریز شدن آن‌هاست. مشخص نیست طبق چه آمار و اطلاعاتی برای تقریباً هر ۴ تا ۵ کوچه، یک باکس بزرگ زباله در نظر گرفته شده است. اگر برای هر کوچه میانگین ۱۰ خانه را در نظر بگیریم و هر کدام روزی یک پلاستیک زباله درون باکس بیندازند، با یک حساب سرانگشتی می‌شود، حدود ۵۰ کیسه زباله در روز! طبیعی است

کاملان- جمع‌آوری زباله‌ها، یکی از پرهزینه‌ترین بخش‌های مدیریت شهری است که خیلی سخت می‌شود از ردیف بودجه آن کم کرد؛ چون به صورت مستقیم با سلامت شهروندان و محیط زندگی آن‌ها سروکار دارد. در کلان‌شهرهای ایران حدود ۷۰ درصد از بودجه‌ای که به مدیریت زباله‌ها اختصاص داده می‌شود، فقط صرف جمع‌آوری زباله‌ها می‌شود. در حالی که در بسیاری از کشورهای اروپایی خبری از جمع‌آوری شبانه زباله‌ها نیست و این کار معمولاً به صورت هفتگی انجام می‌گیرد. برای همین است که هزینه‌های جمع‌آوری زباله در این کشورها روز به روز در حال کاهش است. در واقع در این کشورها به جای فرهنگ‌سازی برای اینکه مردم زباله‌هایشان را رأس چه ساعتی مقابل در منزل بگذارند، سال‌هاست بر روی فرهنگ‌سازی تفکیک زباله تمرکز شده تا امروز شاهد کاهش چشمگیر تولید زباله باشیم.

در کشور ما و بهتر بگوییم در منطقه ما موضوع شکل دیگری دارد؛ از پنج سال پیش والحق قرقی، سیاسک و مهرگان به محدوده شهری، طرح آزمایشی جمع‌آوری زباله به صورت هفتگی، مشابه کشورهای نظیر هلند و کانادا، در این محله‌ها به اجرا درآمده که البته به خاطر بدی شیوه اجرا، بیشتر باعث ناراضی شهروندان شده است. اگر کار مطالعاتی بیشتری روی این طرح انجام می‌شد و به درستی اجرا می‌گردید، می‌توانست در حوزه مدیریت پسماند شهر مشهد پس از چندین دهه کار سنتی، تحولی ایجاد کند. در این گزارش نحوه اجرای این طرح و پیامدهای آن در محدوده ناحیه ۴ شهرداری منطقه ۳ را بررسی کرده‌ایم و همچنین سراغ چند نمونه موفق جهانی رفته‌ایم تا ببینیم ایراد کار کجاست.

ناگفته نماند که بخشی از مشکلات به وجود آمده در این چندساله ناشی از بی‌مبالاتی خود شهروندان و رعایت نکردن برخی مسائل اولیه بهداشتی توسط خود آن‌هاست